

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Provincæ Lvsitaniæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-67721](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-67721)

P R O V I N C I Æ
L V S I T A N I Æ.

CENSUIT Lusitania socios sexcentos, & viginti quatuor, sexdecim sedibus distinctos, quarum domus Professorum tres, Collegia novem, Residentiæ duæ, totidem Missiones. Domus professa Olisiponensis Socios octo supra quinquaginta numeravit; totidem, Collegium. Ducentos & quindecim Conimbrica, in quibus tyrones duos, & sexagenos. Eboræ Nonagenos ultra centum, quos inter scribuntur triginta duo è tyrocinio. Braccharense Collegium tres & triginta. Portuense vnde viginti. Brigantinum vno minus. Villauicosa domus vndenos. Quatuordecim Turdetana. In Funchalensi Collegio septemdecim militauere. Sexdecim in Angrensi. In D. Michaelis residentia seni. In Angola septeni. In Missione Viridis Promontorij quatuor. Tres Vallisoleti. Vitam amisere vnus, & viginti; sexaginta assumpti ad eorum supplementum.

D O M V S P R O F E S -
S A O L I S I P O N E N S I S.

A N N V S hic professa domui trimum fuit operariorum iactura infestus, quibus veluti columnis suffulta nitebatur. Prior concessit P. Emmanuel à Costa, qui Præpositum in domo Turdetana

rana agens, dum in templo ad concionem se accingeret, subita defectione virium correptus, Olisiponem ad patriam est translatus, sed eam nulla in re benigniorem expertus, maximis subinde doloribus torquebatur; Quorum molestias tum solum clementiores reddi asserebat, quoties animum cælesti pane recrearet: Vir spectatæ in externos & domesticos charitatis. Doloris inuexit deinde montes Pater Franciscus Cardoso, ob egregias animi artes omnibus gratissimus, properata, licet non immatura morte absumptus. Qui cum primarum partium concionator esset, ira se puerorum, lixarum, & seruitiorum institutioni impenderat, ut præ illa, quam ipse voluptatem appellabat, grauiora semper munia reiecerit. Adeo contemptor rerum animus soli arundini adhæsit, qua puerorum greges dirigebat; illo sceptro plures quam concionum momenti, cælo se indidisse attestatus. His distentum curis lethum acerbissimum occupauit. Tertio decimo Kal. Octobres Luculentam in nostro templo habuit concionem de viduæ filio, qui extra ciuitatis Naim portas defunctus efferebatur, cuius in eum diem è sacra historia commemoratio obuenerat: Vbi plurima de mortis præfatus insidijs, sic omnibus lacrymas excussit, ut cum semper eximie diceret, nunquam dixisse melius putaretur. Pomeridianis horis in Catechismi explicatione, eandem de morte, quam præfagiebat animus, incudem repetens, infinitam hominum multitudinem suspensam attinuit, qui cigneam illam vocem non sine dolore postea recordabantur. Die insequenti, quæ B. Euangelistam Mathæum præcessit,

cessit, eundem post horarum recitationem vehemens aliqua cogitatio, seu morbi violentia inter sanctorum Patrum lectionem fellæ affixit, quem aliquis ostio tum forte applicitus noluit interuertere. Non multo ante meridiem ædituus ibidem extinctum comperit, ea tranquillitate vultus, vt tum maxime viuum crederet: sed nequidquam sæpe inclamatus, nostros & externos in eiulatus grauissimos coniecit. Ipsa Beati Mathæi luce, cum nostrum in templum omnes ordines ad curandum funus accurrissent, & suggestum intuerentur, in quo ipse superiori die institisset, pectus tundere, sadare crines, vultum lacerare, inconditis omnia clamoribus conuellere. Templum quamuis sit admodum capax, maiorem confertæ multitudinis partem excludebat: Cuius in aspectum cadauer vt processit, Religiosorum, & illustrium hominum humeris importatum, qui singultus, quæ lamenta percrebruerint, facilius quiuis coniectura, quam meis ex verbis assequatur. In eam partem omnes irruebant; & periculum foret ne discerperent, nisi valentiores homines obstitissent; cum pars globulos, pars sudariola, sacerdotes pileum illius tactione consecrarent. Preces funebres nostrorum, & Religiosorum magis lacrymis, quam vocibus personabant, sed eæ qualescumque canentium linguæ, populi clamoribus superabantur. Fortunatissimum ille se putabat, qui manibus oscula ingereret. Nil simile vidit vnquam Olisipo. In lucem perendinam symphonicorum Societas ab eodem erecta, inferias retulit ea celebritate, vt Regibus funus æque sumptuosum reddi

di

di vulgo negaretur. Fuit qui ex dolore morbum, dein mortem contraxerit. Omnes fere insidiantis lethi formidine perculsi, confessione animum purgarunt; sic non morte minus, quam toto vitæ tempore, visus est egregius concionator. Crebro dictitauerat, se non lecto languidum, sed stantem, vt impigrum bellatorem decet, abscessurum. Recentem cicatricem vlcerauit P. Gaspar Aluarus, spiritualis negotij adiutor, nulli suo in ordine secundus. qui labore indefesso, carcerem, triremes, nosocomia, & infimæ sortis plebeculam, per triginta annos confessionibus excoluerat. Cum semper damnatos capite ad supplicij locum deduceret, illorum pater vulgo audiebat. In eo vulgaria, vinctos exoluere, alieno conclusos ære subleuare, ægris nocte, dieque incumbere. Grassante pestilentia in Missionem digressus, apud Hieronymianæ familiæ patres per dies aliquot diuertit, nunquam foras egressus (vt ipsi non sine stupore recensebant) quin à Cœnobiarcha pacem exposceret; Cumque adulta nocte ad matutinas preces euigilarent, eundem crebro ante diuinam Eucharistiam, innixum genibus demirabantur. Aliquot dolore victi ob illius obitum, pulla se veste deformarunt. Nostri subiungam Illustrissimam feminam Helenam Mascarenias singulare specimen virtutis, Petri illius Mascarenia vxorem, qui Romæ ad Pontificem, Ioannis Tertij Legatus, Societatem deuexit in Lusitaniam. Nostro semper nomini impense dedita, suum B. Xauiero, & primis nostri ordinis parentibus, in confessione patefecisse animum gloriabatur. Adeo vitæ diuturnitatem (nam quintumdecimum supra centum excessit annos) vt pietatis pre-

pretium obtinuit. Quibus vita superstes fuit, in Societatis instituto operam industrie locarunt. Concionibus lustrata ciuitas, confessionibus classes, & triremes, Eleemosynis victorum custodia, & desperata valetudinis aegroti. Ex aduenarum numero, qui in hoc emporium commeant, haustum Lutheri & Caluini venenum, sex & sexaginta euomuerunt: è quibus duo veram vbi fidem sunt professi, à viuis abiere. Inter peregrinos homines, qui à nostris animorum expetunt medicinam, Batauus quidam in Orthodoxa fide eductus accessit, vt Deo sacra synaxi munitus, insigne beneficium gratificaretur, quod ita se habuit. Eo die, quo Bacchanalium furore omnia perstrepunt, pompam in nobili Batauiæ oppido Hæretici concinnarunt, vt Catholicis ritibus illuderet, licentiorè aliam in diem cinerum relegantes, qua tremendum Eucharistiæ mysterium ludibrio circumferrent: id tamen sacrilegium impunitum minime abstulerunt. Cum enim tanto flagitio initium facerent, cælo, faloque conspirante, finem quærere coacti. Nam cælum ita valide fulgetris, & fulminibus tonuit, vt diffracta ædificia ad solum quaterentur; pelagus etiam ruptis obicibus inundans, quidquid ignibus fuit reliquum, absumpsit; tot inter ruinas, vna Catholici huius domo illæsa, quod minus fidei haberet, nisi multorum testimonio fulciretur. Adolescens à parentibus in Germaniam ad linguam ediscendam allegatus, Turca hortatore fidem abnegauerat, sed acta cum sacerdote nostro confessione, impietatem expunxit. Salutari aqua inspersi octodecim, qui Mauritaniam Lusitaniam, & Mahometanæ sectæ, Christianam Religionem prætulere: Quendam
flagi-

flagitiorum multitudo in eam desperationem compulerat, vt in locum densis oppletum arboribus secesserit, vbi dæmones sæpius compellans, sui deditioem proprio firmatam sanguine pollicebatur; quidquid tamen ruri deliquerat, nostra in domo compensauit. Sacerdos, qui ob Ecclesiastici beneficij iacturam, & alterius litigium, fugam ad Mauros ornabat, nostri consilio retentus. Feminarum, quæ apud nos confessionibus dant operam, pudicitia, vno vel altero notetur exemplo. Quædam nocturnam adolescentis audaciam, forficis (hoc ei telum fors obtulerat) petitionibus compescuit. Altera noctem solidam in abigendo oppugnatore desudauit. In tutum locum seducta viduæ nobilis filia, ad quam duo illustres adolescentes, viam impudenter muniebant. Alteri quæsitum domicilium vbi tutius, quam sub parentis negligentia delitesceret. Viduæ sortem natus, & binæ filiæ ob egestatem periculo confines aggrauabant; sed illarum grandior, in clarum, & opulentum virum nostrorum ope collocata, vniuersam domum ab eo labore recreauit. septem Virgines in tutum abductæ, ne suum corpus stupris impedirent. Tres quæ à parentibus auolauerant, in cænobij cauea conclusæ. Quæ cum viro vxorem habente fugam alio meditabatur, sanctioribus nuptijs illigata, hunc animum deposuit. A Deo mulier, & à marito annos triginta exulauerat, quæ nostri sacerdotis monitu in salutis regionem est traducta. Altera è quinquennali turpitudinis cœno emerfit. Vir primariæ nobilitatis, ita redactus est demens ex concubina, vt illam secum publicitus produceret; quod vxor vbi rescit, indignabunda

eandem

eandem fecerat in vincula compingi. Et plane in deterius res erumperet, ni sacerdos noster acrius incumbens, mulierem ad confessionem prius adigeret, & pulchra instructam dote in religiosam familiam ascriberet. Hominem diuitijs, & sanguine potentē, & domum vniuersam, ludus immodicus ad egestatis terminos redegerat, nam totos viginti mille aureos, quos annui reditus suggererant, pernox alea excoquebat: Quem vnus ē nostris aggressus eo conuertit, vt ludo nuntium remitteret, & oblata dextera, futuram cautionem sponderet. Cum vero promissis postea facta suppeterent, domus p̄ne emortua reuixit, non sine hominis procliuatatem noscentium miraculo. Feminis septem, quæ parentibus orbæ paupertatis fasce premebantur, dotes oblata. Honestum virum attrita penitus vestis domo egredi verabat, cui ad alterius coemptionem viginti aurei corrogati. Vir perillustrius mortem oppetens, quatuor mille aureorum summam Patri Præposito, in pios vsus interpartiendam legauit, quæ consulto distributa multorum leniit paupertatem. Hibernorum hominum nauigium, diurna fluctuum iactatione conuulsum, & omnibus truncum armamentis fœda tempestas Olisiponem detulit, qui nostrorum charitate excepti, ad septuaginta octo Eucharistiam participarunt: sed cum corporis etiam fomentis indigerent, quingentos aureos ex ciuium liberalitate conflauimus, quibus nuditatem obtegentes, famem etiam sedarunt: filios, ac filias, quas idem oppressit casus, potiores familiæ libenter alimentis sustulerunt, quod à nostris id esset commendatum. Cum ad hanc domum ex orbe vniuerso infinitus confluat numerus, peri-

ristylum interius frequenti semper multitudine
 incolitur, quæ ne otiosa sursum deorsum cursita-
 ret, tabularium piis ornatum libris est repositum,
 quibus intenti, eorum patrum quos adeunt, ac-
 cessum cum voluptate præstolantur. Catechis-
 mum non pueri tantum, sed sua præsentia cele-
 brant omnis generis, & ætatis mortales ad qua-
 tuor mille, vel amplius. In eo distributa Virginis
 rosaria bis millena, piaculares ex ære, vel stanno
 icones, supra quatuor mille; solemni hoc Cate-
 chesis apparatu celebre vinctis omnibus, & pro-
 stratæ curæ ægrotis prandium est inuectum, vrbe
 tota circumspectante, in qua subacti panis modij
 supra ducenos expensi, carnis & orizæ plurimum;
 dulciæ etiam ægris cupediæ abunde suppedita-
 tæ. Heroicam consuetudinem nocturnæ flagella-
 tionis, quæ olim urbem totam cogebat nostrum
 in templum, iustis de causis intermissam, maximo
 omnium assensu reuocauimus: in Collegio Ad-
 uentus tempore, in professa domo (quibus cardi-
 nibus Olisipo vertitur) Quadragesimali. Templi
 suppellex aliquibus aucta donariis; signum præ-
 stantissimum D. Brigitiæ erectum. Peristroma cla-
 rum ex holoserica, & Attalica textura coagmen-
 tarum, ne quidquam foris quærere oporteat, ad
 templi parietes inuestiendos. Diuorum ossa, quæ
 nostro in templo asseruantur, religiose suspi-
 cit ciuitas, multis expleta beneficijs. Femi-
 na, de qua pæne fuit conclamatum, leuari sensit
 valetudinem, vbi D. Gregorij Thaumaturgi tiazæ
 oscula impressit. Non vrbis tantum mœnibus no-
 strorum labor continetur, sed finitimos etiam pa-
 gos complectitur. Centobricam nobile oppidum,
 sacerdos per quadragesimam excolens, turbaram
 multorum

multorum pacem composuit. Villafrancam concionibus alter erudit, tanto confinium etiam confluxu, ut in suggestum semita non esset, nisi populus magistratum imperio truderetur. Falso quidam latrocinij stigmatē ab alio iniustus, capitalem eidem pestem moliebatur quam inferret, nisi falsidici hominis vxor, nostri instinctu, finita concione in omnium auribus, veniam quæreret per Christi in cruce pendentis effigiem, quam incredibili audientium sensu, noster è suggesto ostentauerat. Itaque simultatibus deleris, amicitiam postea coluerunt.

COLLEGIUM

OLISIPONENSE.

OBIT P. Ioannes Soërius sanguine Lusitanus, patria, & factis Africanus, qui quadraginta quinque annos Societati addixerat. Transmarinarum Prouinciarum negotia sine otio curabat, miram apud omnes nactus fidei, & sanctitatis opinionem. Somno duas aliquando, semper vnā saltem horam deducebat, ut animum longiori distenderet oratione. Totidem apud nos transegit annos Sebastianus Gondicaluus, P. Soërij in curis socius, quem morientem etiam est consecutus. Mortis vtriusque dolor, Indos pulsabit & Iaponios, nam castra illic militantium, fovebant in Lusitania. Lenta præterea tabe duo absumpti iuuenes, Antonius Riberius, & Petrus Ludouicus, prior tres, posterior quinque in Societate vixere annos. Ille patientiæ laude commendabilis. In hoc licet morbus longinquam fe-

cit moram, immodicæ appetitionis vestigium nemo dispexit. Agglutinatæ inter plurimos amicitia, exempla aliquot subiungam. Quidam inflictæ alapæ dolorem, ferientis cæde conabatur extinguere, hic tamen impetus à nostro est repulsus. Alter acceptam iniuriam sic animo infixerat, ut licet vniuersa misericordiæ Sodalitas, die Iouis maioris hebdomadæ Christum pendentem, & sanguine illitum obiecerit, se in genua deuoluens, auellere non potuerit; præduratum tamen animum solius nostri autoritas infregit. Inter Religiosos, & eum hominem, cui gentilitio iure monasterij patronatus accesserat, graues coorbantur turbæ ex domo, quæ ob importunam iniuriam monasterio erat infesta. Cum eo actum ut fenestras imminentes calce occluderet, & propinquiora ædificia monachis impertiret; quod munus, quanta eos sollicitudine liberarit, nobis crebra gratulatione significarunt. E nostris vnus viri præclari mortem præuertit, futuram malorum ingentium seminarium. E carcere quatuor vendicati, e quibus vnus citra dubium suspendij mandandus erat infortunio. Capitale supplicium tres milites expectabant, ad quorum miseriam leuandam, in ipsa die nostri accersiti, se ad classis præfectum contulerunt, & obnixè flagitantes eum flexere ad misericordiam; ita tamen ut ad triremes, lentius mortis genus, eosdem relegaret. Sed nostri aures eiusdem precibus obtundentes admonebant, ne inceptam munificentiam, quauis fœdaret acerbitate, sed solidum pararet beneficium: sic ante dies quindecim eos à triremibus exemerunt. Duo qui in Africam exules solum vertere cogebantur, ab ea calamitate sunt crepti quod

quod vt fuit arduum, fic factu pulchrum: nam valentiffimos nacti erant aduerfarios; & eorum alter fua opera quinque tollebat filios, qui noftra ope videbantur ex orci faucibus, ad lucem translati. Honeltæ mulieris filiam, quidam libidine copertus fecum ductabat in Brafiliam; ad capitales Triumuiros res delata, finem profecto non habitura, nifi cum abactoris supplicio, & multorum dedecore: qui cum ad noftrorum aras confugerent, raptorem perpulimus vt ftatim appulfo in Brafiliam nauigio, eandem fibi neçteret vxorem, quod vbi confectum, nauis è portu foluit: hac videlicet indigebat aura. Trecenti aurei ex pijs hominibus corrafi ad Virginis cuiufdam dotem: ipfa interim pudicitiam fub Monialium fepto tutatur, donec amplitudo dotis cum generis claritate congruat. Duo Clerici mulieres voluptatis incitamenta abs fe fegregarunt: quorum alter, cum per annos octo confcientiæ vellicationem nihili faceret, audita noftri concione, fe illi tradidit imbuedum. Alter affiduis multorum, & Epifcopi hortationibus contemptis, noftri tantum vocibus fuit audiens. Vir antiqua gente perilluftris mortis vicinitate deterritus, licet multos fanguinis propinquitate nexos in alijs religionibus agnofceret, noftros fibi morienti adefse postulauit: Quorum munitus confilio, triginta mille aureos pauperibus, & tenuioris census propinquis elargitus, mira quiete animam efflauit: inuifentibus identidem inculcans, foli Societati poffe quemque tuto falutem animi concedere. Egreffus focius è Collegio, in hominem forte irruit, qui fibi venenum propinauerat, quem verbo increpitum, præfentibus deinde medicaminibus recreauit ab ea pe-

ste, quæ iam sæuierat in præcordijs: postero die peccatorum etiam veneno illius animum exhau- sit. Viri primarij Curatorem, fur clandestinus cla- ui furtifica, subductis vasis pluribus expilabat, quæ præter gratissimam fidei iacturam, è suo pe- culio soluere tenebatur; sed nostro interprete ef- fectum, ne miseri hominis fides, & latronis con- scientia labasceret: nam cunctis restitutis præstru- ctæ viæ, ne ad similes insidias pateret aditus. Concinnata etiam velamina holoserica, & Da- mascena, quæ cælesti repositoio conferunt venu- statem. Ibidem Eucharistiæ cultus iacebat adeo, vt quidam è populi turba in Sodalitij principem designatus, suam premi crederet dignitatem, si plateas ad stipem cogendam perreptaret: Nobili Dynastæ persuasum, vt grandior eiusdem filius, tam facultatum, quam pietatis hæres illi oneri, atque honori præficeretur: qui nunc pecunias vndequaue ad Sodalitij sumptus oblatas sedulo perquirat. Imo quod mireris amplius, vterque obfignato syngrapho, suos ad idem mûnus capes- sendum, posteros obstrinxit. Exigua populi coro- na Eucharistiam tegebat, cum ad ægros deporta- retur; nunc audito signo, nemo non negotia ab- rumpit. In Xenodochio ægroti arcta rerum diffi- cultate vrgebantur, nec è lecto potestas erat sa- crum audiendi; duceni aurei congesti ad dam- num vtrumque depellendum.

COLLE-

COLLEGIVM
CONIMBRICENSE,

IN hoc Collegio maximum Libitina quæstum fecit, nam ex eo nouem ad communem locum abiere: quos inter grauior Patrum duorum secessus. Imprimis obiit P. Ludouicus Crucius, vir præter singularem religionis prærogatiuam, exprompto & versatili, ad omnia in quæ se verteret, ingenio; natū diceres ad id vnū, quodcumque ageret. Musas venustiores æuo florente coluit, per annos duodecim Rhetoricam professus, ea linguæ volubilitate, vt in Latinam quā vernaculam pronior, fræno potius, quā calcaribus indigeret. Quicumque tota in Lusitania, paratis ob scientiam fruitur honoribus, in Crucij schola ferulæ se manum subduxisse gloriatur. Cum iam in ætatis, diuinarum literarum & concionum palæstra spectatus satis, & rude donandus videretur, se antiquo iterum per duos annos Rhetoricæ ludo inclusit, difficili plane, & iuuenibus etiā laborioso. Ligata ipsius in psalmos periphraſis, omnium teritur manibus: Comædiarum, & tragædiarum opus, excussoria nunc premitur officina. Extremum ipse ætatis actum lecto, & podagræ molestijs addictus, tragicè confecit: & incommodam penitus senectutem, ne quouis otio tepesceret, fuis ad Deum frequenter precibus, & multorum epigrammatum confectione sedulus exercuit: quæ illius auditores curabimus, vt à blattarum & tinearum epulis asserantur. Illius mors vniuersos ordines grauissimè vulnerauit, vt singulari beneuolentiâ

deuinxerat. Cælestium etiam impleuit numerum P. Heronymus Carualius, per annos viginti quinque spiritualium rerum in eo Collegio præfectus, & omnium ad virtutem pædagogus: qui rigida sectator discipline, illius seueritatē vno & perpetuo vitæ tenore ductam, ad extremū produxit anhelitum. Illius ad Societatē accessus instar habuit miraculi. Cum Tago aduerso præternavigaret, vento nimio grauidi velorum sinus, cymbam ad naufragium impulerunt, qua tempestatis inuersa impetu, cum omnes & ipsius parens hiantibus fluctuum vorticibus truderentur, solus in summa carinā se diuina ope locari sensit incolumem; inde Societatem tanquam tutissimam tabulam complexus, accepti beneficij magnitudinem vitæ intaminatæ pretio resoluit. In eo nullum orationis studio antiquius, cui subductis cautè rationibus sex minimum horas, in dies singulos conferebat, ea corporis ac manuum intensione, vt otiosos etiam & oscitantes, sua præsentia componeret. Corporis sui capitalis semper vindex fuit, illud ternis constrictum cilicijs, bis quotidie, ter sæpius, flagellis inscribat. Genua submittebat centies: semotum ab arbitris amabat locum, scalarum gradibus suppositum, qua frequens est tyronum commeatus, vt eorum plantis ea saltem ratione tunderetur; In Beatissimæ Virginis cultum semper visus est impensior, ad cuius amorem (vt semper factitabat) cum è domesticis vnum commoneret, Virginem dicebat non criminibus tantum veniam, sed purgatorijs etiam flammis contractiores pœnas deprecari: idque sibi ab eadem dictum astruebat; quod verbum etsi imprudenti excidit, qui aderat prudens adnotauit

adnotauit. De eodem genere plura subneſterem, ni breuitas epistolæ aurem velleret. Tanta quantus fuit, modestia fuit delibatus. Paupertatem matre, ſemper habuit priorem in extrema illius linea conſtitutus: Externus veſtitus reliquijs tantum accommodus, internus omnino inutilis; quædam illius parte centones nonaginta numerabântur, quos manu propria curioſè farciebat: Calceos gerebat multis è præſegminibus conſlatos, & ne detererentur, clavis minutioribus præferratos: aliquando maximas fratri retulit gratias, qui ſibi laceros & ſitu putres à ſutore exorauit. Animorum ſaluti nemo magis ſedulus excubabat. Bacchante non multos ante annos peſtilentia, vt in illam ſe immergeret, ad correptos tabe homines conſeſſionibus leuandos extorſit, oblata ſuperiori ſyngrapha, quam propria demiffio, & diuinus amor ſua conſlarunt officina: ibi enim ſingillatim ſuperioris vitæ conſcripſit errata. Denique vt multa compendio abſoluam, pauca in antiquis heroum legeres annalibus, quæ in illo deſiderares. Vitæ terminum multò ante præfinierat, illius enim ſcriptum lectitauimus, quo teſtabatur, ſibi vitæ quindecim ſuperſeſſe annos: & alibi ſibi tum temporis quinquagenario, decem annorum tantum protendi inducias; quod verum fuiſſe varicinium res oſtendit, cum ſexagenarius obierit, & paucis ante mortem diebus, nullo adhuc tentatus morbo, ſibi lethum inſtare propediem aſſeruit. Filiorum multitudo, quos religionis lacte innutrierat, profuſis vbertim in illius manus, & ſepulturam lacrymis, ſunt teſtati, illius à ſe auulſi memoriam, non eodem quo cadauer, tumulo continendam. Obijt etiam emeritis

tis Theologiæ stipendijs Emanuel Gondicaluus
 post duodecim exactos in Societate annos, con-
 firmata virtute iuuenis, & nulli earum rerum affi-
 nis, quas secum infert adolescentia. Totidem
 nobis commodauerant annos Cosmus Oliuerius,
 & Gaspar Georgius è Coadiutorum centurijs,
 quorum prior vnum è nostris peste infectum me-
 dicamentis fouit, & sublatum humeris sepultura
 donauit, vitamque postea eidem contagioni ob-
 tulit, vt ægrotantibus suppetias impenderet.
 Ioannes Baptista, & Antonius Diazus pertinaci
 febre confecti, & diuturna patientia clari, vitam
 morte mutarunt. Quibus comes additus vnus è
 tyronibus Perrus Fonsca, cæleste donatiuum, vt
 credimus, accepit. Feliciori aliquantulum fuit
 sorte Thomas Pererius, quem ipsa die, qua depo-
 sito tyrocinio, votorum se vinculis Societati illi-
 gavit, tenax oppressit valetudo, nec multo post
 exultantem lætitia consumpsit. Eleemosynam
 sæpe ad carcerem nostri, reiectis pallijs, & leberi-
 bus onusti detulere, mirantibus ciuibus & aca-
 demia, nostros fordida hæc ambire munia. Data in
 theatrum Tragicocomædia, de insigni D. Paulini
 liberalitate, tantus fuit agentiũ lepor, tanta venu-
 stas, vt nihil supra. Illud spectatores miraculo as-
 cripsere. Cum diem perpetuum sudo, & placido
 cælo vsi essemus, vbi chorus vltimus pedem thea-
 tro extulit, tanta ex improviso horruit tempestas,
 vt adstantes domum large madidi, lautique redie-
 rint. Impeditæ duorumcades. Duobus obrenta
 venia, quos suus quemque frater acriter accu-
 sabant, & in furcam adigere nitebantur. Qui
 laqueo gulam frangere meditabatur, cum scele-
 ribus, hanc simul amentiam ablegauit. Quendam

in domum velut in flagitij stabulum, ad famam multorum discerpendam, plurimi coibant, quem manipulū sacerdos noster, à Sodale monitus, disiecit. Ex hoc Collegio milites velut ex equo Troiano emissi, Conimbricensem, Visensé, Lamacensem, Braccharensem, Eborensem, Igæditanam, & Tudensem in Gallæcia diæceses quadragesimali labore percurreunt.

A Monte Maiori impuri quidam histriones, adolescentum illebræ, & pernities exacti, quod a libi quoque factum. In oppido quodam rixæ grauiiores quinque tranquillatæ: quas inter, inueterata ab annis viginti, duarum sororum concertatio, & fratrum dissidium: quorum alter, pte- ter duodecim annorum litem luculentum alteri vulnus indiderat, cuius hic obstinate semper spirituales defugit medicinam. Non tam lac lacti simile, quam par superiori, duorum iuuenum disceptatio. Feminam affinitate attiguam in publica platea ligno quidam male multauit, & luxatis membris reliquit exanimem; quæ odium ita pertinaciter imbiberat, vt omnium voces, & consilia respueret: illud tamen publice expuit, nostri supplicationibus exorata. Puneti, præter cetera, illud memoria dignum accidit. Duos iuuenes se in platea, intentis ad exitium mucronibus, impetentes, dispulit interuentu suo ille forte præcurrens Catechismi apparatus; quo in templum coacto, alter gladio incumbens ostium obseruabat, & ingredienti aduersario, minas iuratas obiectans extremū certamen, in Catechismi finem indixit: sed in tantum feruor ille nostri sermonibus intepuit, vt quæsitum oculis hostem in tanta frequentia depressis genibus fuerit amplexatus. Oppidum
est

est in agro Orichiensi cui nomen à Diuo Iacobo, hic in vxoris pectus, cuius maritus ab æmulis venabulo fuerat confixus, petitiones illæ, ac vulnera alte descenderant, quin possent diuturnitate temporis coire: præsertim cum miseriam cumularet trium infantium orbitas, quam non poterat pro dignitate consolari alimentis. Sæpe precibus, sæpe pactionibus tentata, dolori tantum cedebat. Hanc vestro, post absolutam de Christi tormentis conuersionem, constanter aggresso, videre fuit nobile inter humanum dolorem, & Christianam pietatem spectaculum. Nam licet animo consternata mulier, & opletis lacrymis vultu, ostenderet illa recordatione crudescere cicatricem, illam generosè obduxit, nullum relinquens pecuniæ locum, cuius magnitudine ad alendos pueros inuitabatur; cum nollet tanti meriti gloriam lucri sordibus contaminare. Cum adolescente egit, ne accepti vulneris iniuriam: cum fratre, ne cæsi fratris vindictam exequeretur. Vir factiosus, equo & hasta correptis, in aduersarij villam aduolauit, vt eundem per summam crudelitatem vita abiudicaret, sed irritum ob illius absentiam conatu. Moram concessit noster, vt dies feruentem leniret ægritudinem, qua lentiore hominem permouit, vt pedes & supplex velut amicum inquireret, in quem antea furebat eques.

T V D E N S I S ciuitas in finibus Gallæciæ, cum nostri instituti ignoratione laboraret, primum hæsitabat, quo nostros lætos redderet stipendio: sed commonita Societatis esse quæstum, quam maximè omnium seruire commodis, in locis etiam quibus se posset auctius infarcire,

in

in tantam impulsa est admirationem, vt Episcopus post duos pueros, Doctorum stemmatis nobilitatos, Societatem mirifice collaudauerit, quæ ex puerili ætate incocta plerumque & intempestiua, non flores tantum carpat, sed etiam fructus. Ipse cum ciuibus, in forum se inuehebat, vt Catechismi præceptiones exaudiret: cuius agmen vnus è nostris præibat tintinnabulo, alter vexillo sublato claudebat. Eodem ritu lustrati mercatus, qui confluxu maximo in vtriusque regni finibus exercentur. Quodam in oppido institores, in templo merces exponebant; sed eiecti à nostris, licet principio quæstus cum honestate atrociter depugnaret: quod si regrederentur, tabella obsignata promissit magistratus, eos se nexo à funiculis flagello expulsum. Vacationum tempore, ad imperitendas indulgentiarum diuitias Societati in quadriennium à Pontifice concessas, sacerdotes vndecim æstiosa anni parte, animis feruidiores excessere. Duo bis millenos de peccatis audierunt: qui à Lamacensi Præsule acciti, eundem & familiam, illo beneficio publice communicarunt: ijdem ab Episcopo Visensi Ioanne à Bragantia, ad nobile Monialium cœnobium Ferrariam euocati, quod oppidum paterni Marchionatus caput fuit; vbi gliscentes inter senos discordias oppresserunt. Abrantij (nobile est oppidum Tago imminens) duo, horas plerumque decem, sæpe duodecim, vni loco per mensem affixi ad confessiones, nullo noctem à luce discrimine separabant. Catechismum, ne interdium à suo penso laborantes homines auerterentur, prima nocte in foro multis funalibus collu-

collucante explicabant, ad quem pupillorum cæ-
tus albicanti veste insignis confluebat, sub vexillo
à nostro sacerdote, ibidem nuper in hūc vsum in-
stituto. Trancofium profectus alter, in agro, qui
latissima planitie expatians, sacra D. Bartholo-
mæo luce, mercatum excipit totius Hispaniæ cele-
brem multitudinem, è loco edito habuit concio-
nem. Circumfusa corona præter omnes ordines,
Visensem Episcopum, & regium castrorum meta-
torem complectebatur, qui sub finem prætensis
dextera virginis Rosariis, cælo gratius edidere
spectaculum, quam cum olim locus idem depræ-
liantiū ossibus fuit obiectus. Urbane dixit postea
Visensis præsul, posse propolas nostro homini
diem dicere, quod tunc tepescente mercium
commutandarum feruore, deteriora ipsis redde-
rentur vectigalia. Quidam falso impositam sibi ab
altero labem, illius cruore abstergere inhiabat,
nec dubium quin perficeret, vt erat ferox viri-
bus, atque animo indomito, nisi hic de cuius vi-
ta pæne actum erat, nostrum sibi precatorem pa-
raret, qui irritatum iniuria animum perdomese-
cit: cumque tum fumaret prandium, curatum vt
simul accumberent, & acceptas iniurias in vino
scriberent.

H O M I N I, cuius mala colaphus in templo hæ-
ferat, vindictæ acerbitas cor extimulabat; quam
nostro hortante sic concoxit, vt nullum foras eru-
perit vestigium. Inflicta alteri in foro alapa, litiū,
& sanguinis campus fuit, iam enim è propinquis
duo gladiis se inscripserant. Vtrosque noster con-
uenit; sed is quem alapæ indignitas mordebat,
tempus longius poposcit ad pactionis rationes
colligendas; Tandem acceptis centum & octo-
ginta

ginta aureis ad vulnere, & sumptuum in lite
leuationem, quieuerunt; quos hic tumultus distra-
ctos abripuerat. Vt inimicitiarum tenacius est
persequens genus feminarum, quædam vitali
calore iam penè exhausta, cum magno adstanti-
um mœrore, vultum alio detorsit, ne posset mu-
lierem obtueri, quæ ad petendam veniam supplex
accedebat; Quandam tamen tunc Deus à mortis
legibus auertit, vt noster deuorum tartaro ani-
mum, in cœlum conuerteret: quæ licet refracta-
ria ceruice iugum decuteret, ad extremum fuit
emollita. In domesticam consuetudinem vir &
vxor permoti, quos conuenire nunquam posse,
clamabat multorum annorum à secessione diu-
turnitas. Bini à carcere exempti, quos aduersario-
rum perfidiæ, & fallaciæ falsis criminationibus
diuexabant. Trecentæ censitæ confessiones, qui-
bus vita vniuersa percurrebatur, in his multi sex-
agenariam, & septuagenariam peccatorum sarcina-
nam, in diuinæ misericordiæ pelagus exonerarunt.
Duo alij Sacerdotes aliquot Aueriensis Ducis op-
pida circumiere. In quoddam, velut in arcem ab
omni aditu præruptam, odia profugerant, &
principum munita vigilijs, omnes externas copias
excluebant. Quinquaginta è primoribus gladi-
atorio se vbiq; animo adoriebantur. Sed assidu-
is nostrorum pluteis & substructionibus difficul-
ter concussi, & tandem expugnati; in templo ad
mutuos complexus ruebant: toto deinde oppido
in pompæ speciem circumlati, vxores ad fenestras
grato spectaculo acciuerunt, quæ gratulationibus,
& faustis acclamationibus, nostrorum aures tot
laudum pertasas cumulabant. In his pacificati
quatuor iuuenes, è quibus bini æneis se fistulis
plumbo

plumbo, & puluere tormentario fartis, iam inuaserant, & diuina penitus ope euasere: Bini in eandem proni vindictę illecebram voluebantur, quamcumque viam ad mutuam internecionē sagacissimè odorantes. Alibi quidpiam in pacem contulere, neutiquam suppressendum. Postquam femina Clerico longum assuevit, eodem infamię liuore iunctam honesto iure mulierem iniuste cœdauit, in quam à marito sanguine erat vindicandum, ni Deus mature innocentiam detegeret. Huius tamen consanguinei, famę detrimento percussi, ex his, quibus vita auro est venalis, sicarios aliquot submisere, qui illius interceptę vultum curę nudarent, & corpus vniuersum frustillatim diriperent. At nostri deuotos gladios ab eisdem extorsere, mulierem cogentes, vt publica venię in templo petitione, obligatam cædi vitam redimeret. Cum eadē postea conclusum, vt coloniã mutaret, ne cum æternus sit contumelię aculeus, aduersarijs vlcera crudescerent. Auerij Magistratus, Villæ-Regalis Marchio, & Illustrissima ipsius soror, contentē à P. Rectore temporis exegere prorogationem, cum longissimum etiam populi desiderijs videretur perexiguum. Quinque millia aureorum mala fide parta, in verorum dominorum familiam sunt reducta. Octingenti cuidā restituti. Eradicatę sinistra de religiosi hominibus existimationes, & ijdem largē eleemosynis adiuti.

COLLEGIUM insitum est tyrocinium, in quod annuo delectu inscripti triginta nouem, qui antiquiorum iuncti numero, sexagenarium superarunt. Cum per dies aliquot peregrinantur, augustiores corpore versant animos. Fuit qui muto eorum aspectu, ad religionem capescendam, non in-

ani cupiditate inardesceret. Alter sextum iam annum in peccatorum luto hæsitans, eorum surrexit adminiculo. Eremita, quem solitudinis faties ceperat, firmatus ut propositi constantiam sectaretur. In nobili oppido quidquid ostiatim contraxere, gratante populo, victorum addixere necessitatibus. Cibi penuria premuntur aliquando, nunquam opprimuntur Deo curante, duos ferme dies gustauerant nihil, fixoque poplite orationi se tradebant, cum liberales accessere viri qui accessu tacito, plures dapes obiecere. Ex ijs terni binos domuere, qui à quinque annis diffidentes, sex litigia persequebantur. In virum illa crymabilis ingenij alicubi incurrere, qui matris suæ interfectorem, eadem luce pernici infectatus fuerat indagacione, quin potuerit comprehendere, hunc amentatis lacrymarum relis sunt aggressi. Qui potest fieri, dicebat, ut cum eo reneniam in gratiam, qui iracundiam, quam in me uon potuit, in matrem innocuam fœdis quinque vulneribus effudit? At fieri potuit reddidere tyrenes, ut Christi corpus quinque esset hiatibus patefactum, quin vel leuiter vlllo intinctum esset flagitio: illius ergo sis æmulator animi, assecla patientiæ. Nil magis proficiebant, quam surdo si narrarent fabulam. Omnia tamen labori cedunt. Diu cum eodem conflictati, molli guttatim lacryma toties animum pulsauere, donec excauarunt. Veniam tandem concessit, & sorores geminas quæ sauriato adhuc perstabant animo, suo ad pacem vocauit exemplo. Huiusmodi factis impulsu oppidani, concionatorem nostrum à P. Rectore votis omnibus contenderunt. Alio in oppido ob falsi criminis insimulati-

G

onem

onem alia diffensio trudebat aliam; res ad trium tyronum aures aduolauit, hi scelerum artifices adiere, sed cum obseptæ odio essent aures, precum & lacrymarum largi, quatiebantur foras. Tyrones ergo, ne victor diabolus insultaret, Catechismum præ illorum foribus conduxere, ibique ter, magnis adstantium, puerorum præcipue clamoribus, diuinam in obstinatos homines misericordiam sunt imprecati: Quibus vocibus, vt tormentis bellicis, in angustum adeo oppidum eorum copias concludere, vt perterrefacti dederint manus ad pacificationem. Missa facio plura, ne ex longa, longiorem concinnem huius Collegij tractationem.

COLLEGIVM EBO- RENSE.

VICENI bini ad nostrum accessere numerum, quibus se inseruit sexagenarius sacerdos adultæ auctoritatis & nominis in concionando; qui licet sub ætatis noctem accesserit, æqua primis nititur stipendia promereri. Regale Collegium, quod à Virginis Purificatione mutatur nomen, ad fastigium euectum, viginti quinque alit conuictores, quibus educandis, redditus olim præstiti à Rege Henrico. Vir B. Virgini admodum obsequiosus, elabi nullum sinebat diem, quin eiusdem templum inuiseret: Ad illud viam intendit aliquando lethali crimine obligatus, sed ecce subitaria dolorum incurssione misere colliditur, seque autumat in tartari, ac mortis fenestras præcipitem volutari, sic tentabat

tabat hominem retundere materna castigatio-
 ne, Virgo altrix misericordiæ. Lugere miser,
 pallere, trepidare, animum excutere, cum su-
 bito delicti conscientia reputantem perculit;
 hinc illas extrillari sensit lacrymas, hinc illam
 dolorum contorsionem. Voto fidem Virgini al-
 ligat, à se peccati grauitatem emungendam, si
 feruor ille extingueretur. Factum dicto fuit ci-
 tius; in ipso articulo dolor abscessit, nostroque
 idem templo successit; mox ad Virginis ædem,
 qua solebat quiete, gradum alacris promouit.
 Nostrorum labor finitimus est ob quæstum nimi-
 um gratiosus. Vir turbulentus multorum tran-
 quillitatem seditionibus turbauerat, qui ex con-
 cione sic indoluit, vt in forum monstrante pæ-
 nitentia se coniecerit; vbi ex loco sublimiore
 impetrabilem veniam exposcens, fuit omnibus
 miraculo; & maiori postea, cum publica ictus
 contumelia, non gladium, vt solebat, sed Chri-
 stianæ taciturnitatis clypeum prætendit. In rixa
 tumultuaria, infontem hominem vita deuoluit
 aduersarius, ea celeritate, vt confitendis crimini-
 bus locus non fuerit. Magnum propinqui vindi-
 ctæ ardorem animis conceperant, & primam no-
 stri hominis congressionem confirmate eluserant,
 qui orbitatem filiorum homicidæ perpendēs, ni-
 hilo segnior redditus, aduersum oppugnationi
 pectus iterum obiecit, donec tandem in illius le-
 ges perpulsi, largam pecuniam, qua inescabantur,
 neglexere; ne quisquam apud eos, nostri oratio-
 nem auro diceret posteriorem. Aliquis è Miseri-
 cordiæ Sodalitio, in eiusdem opere, quod remit-
 tendas docet iniurias, se minime exercebat, sic e-
 nim à tribus annis odio indulgebat, vt neque So-
 dalitij

dalitij principem, nec virum alterum è limine salutaret, sed nostro connitente, in arctiorem conjunctionem, & intima vtriusque conclauiam est immissus.

M A G N V M erat in Transtagano solo oppidum, odiorum feracissimum, eo cultu difficilius, quod capita iam corruperat ægritudo. Nam Ecclesiasticos duas in partes seiunctos, pertinax odium obarmauerat; suum quæque tegebat ducem, & altera à tribus annis templi ingressum ignorabat, ne in alteram saltem oculis incurreret. Profugi ergo, & palantes, nostrorum sedulitate in templum primo illati, firmam iniere amicitiae rationem; qui factionis erant principes, diffusis in publico amplexu lacrymis, odiorum labes exemerunt, & communi subscriptione noxis omnibus addita impunitas, ne in posterum ad malitiam illa pateret ianua.

Q V I D A M plateam forte percurfans, intorto desuper in caput saxo, horrenda penitus maceratione est contusus, & lapidem secum traduxit domum, vt ab ea filice plures eliceret odij scintillas, illudque filijs doloris esset fomentum, & vindictæ incitamentum. Ad quem noster crebro se ferens, ipsum & propinquos ita semper saxeos inuenit, vt crederet in lapidem eorum præcordia obriguisset. Neque enim caelestes ipsos si descenderent, illud posse odium auellere, impij vociferabantur. Omnia tamen frangit assiduitas, toties noster saxum illud voluit, donec odium simul cum illo expressit, memorabili victoria. Debitor abiuratos iam apud iudicem centum aureos, nostri suasionem reddidit creditori, & à iudice impetratum, vt periurij punitio tegeretur dissimulatione. Concubinam à
suo

fuo contubernio is demisit, quem per tres annos nec Prælatorum monita, nec denegatus sacramentorum vsus potuit coercere.

LONGA firmatum erat consuetudine, vt Misericordiæ Sodales, quinta sanctioris hebdomadæ feria, lauto & dapfili exciperentur epulo, quo labor ex nocturna pompæ circumductione contractus leuaretur, peracto iam ferè ieiunio. Præfectū noster inuenit opinione duriotem, dum verebatur, ne sibi possent ab æmulis auaritiæ, & parci ingenij probra obiectari; sed noster omnium sodalium animos tanta dexteritate pertentauit, vt vltro illius se dederint arbitrio, & præfectus Christi exemplo pauperibus duodecim pedes absterferit.

FÆCVNDVS etiam fuit Catechismus, amplo à pueris fructu percepto, maxime in abolenda perperam iurantium consuetudine. Admonitus à puero vir grandæuus, insignem alapam eidem incussit, quam hic virili animo latus extulit, vt Christianæ notam patientiæ. Clementiori genio natus fuit alter, quem humana lapsum procliuitate, corripuit infans, deprecatus vt se potius colapho redderet insignitum: iam manum ponderabat, iam colaphum librabat vir feruidus iracundia, cum in tutiorem mentem coniectus: Quin tu, ait o puer famosam mihi impinge alapam, quando hac dignum arguis increpatione. Superiores vnus comitas antecessit, qui pueri sic fuit audiens castigationi, vt aperto capite, & detecto vultu, puerilis dextræ crepitum expectauerit. Illud sit verbis postremum, quod re primum fuit. Quidam vt ætate, sic iurandi prouectus consuetudine, nostrorum congressu,

& cohortationibus eandem videbatur exuisse. Difficile tamen auelluntur, quæ tempotis diurnitas infixit. Iræ aliquando fumo obcæcatus, magistris motibus linguam tradidit quam tamen in cursu medio repressit: tum dispulsa jam caligine dum illetabili se constrictum assuetudine perpendit, in lacrymas dissolui, pugnis caput tundere, vultum colaphis aggerere, barbam vellere indignabundus, seque vt indignum sole, in conclaue tenebricosum abducere. Itane, inquit, truncus es, ita plumbeus, vt tibi semper idem fueris, sic venenum hauseris, vt tuis videatur innatum præcordijs? in eodem luto hæsitans, ad idem semper te receperis ingenium? te miseris, vt es dignus, tractabo modis. flagella corripit, verberibus in se animaduertit, quorum acerbitate concidit exanimis, & acrius de se ipso, sibi redditus, sumeret supplicium, nisi essent flagra è manibus extorta.

COLLEGIUM PORTENSE.

PRIMVN vertentis anni diem aperuit, ad superos euolans P. Antonius Petreius laboriosi ingenij confessarius: qui carceres, nosocomium, egenos, & aduenas suam in Prouinciam asciuerat, quam nulla non hebdomada percurrebat. Nocturnis se confessionibus ita deuouerat, vt tunc solum in ipsum caderet indignatio, cum alius è lecto exciretur, è quo ipse vix dū monitus se velocissimè abripiet. Morti fuit, nimia ex labore lassitudo; sub illam asseruit, nullo animum stimulo fodicari; & Christi passio, vt sibi legere-
tur

tur expositus, in eadem placidissimè obdormiuit. Cum perceptus est in vrbe campani æris sonus funebri, innumeri ad Collegium mortales conferuntur, & in templo edidere doloris significationes; his, quas Olisipone recensuimus, nullatenus inferiores. Vbi fama eadem delata est Braccharam, cuius culturæ diu fuit intentus, vberes multas lacrymas, & vlulatus suppeditauit. Ægrotabat quidam ex morbo æque, ac libidine, cum noster edocuit, vt morbum si vellet, extruderet ilicò concubinam; quam vt eiecit, morbus subito elanguit. En paulò post sus ad idem regreditur volutabrum, sed non impunè; nam veteris morbi pertinacia eidem tenacius infigitur, cuius fomitem noster iterum ostendit subministrari a flagitijs; vt ad mentis sanitatem hominem redegit, corporis deleta est penitus ægrotatio, non citra miraculi similitudinem. Alius per annos multos confessionem intermisit, & grauissimo oppressus morbo, vitam potius statuit, quam crimina deponere. Sanctissimæ tamen Virgini votum nuncupauit, se restituta valetudine, apud nos tentaturum animi curationem. Voti compos ad nostrum Collegium se conferebat, sed pudor præposterus ter eundem retrusit, & ab incepto itinere deflexit, donec tandem sacro Virgini die suum vicit animum, & simul cum criminibus umbratilem illum à se terrorem segregauit. Pater diuino timore septus perfugam è monasterio filium, & duos annos oberrantem efflictim lugebat, deumque precibus, ac missæ sacrificijs deliniebat, vt illum ab exitiabili diuerticulo reuocaret. In viam redijt, sed qualem pater nollet; tristi confectus macie, misera oppletus egritudine, de corpore

conclamatum, de solo animo quidquam sperandum. Precibus adegit nostros pater, vt cœnobij Prælatos ad conciliationem perducerent, qui diuulsam, & direptam à lupis ouem, suo iterum gregi annumerantes, extinctam propediem religioso funere extulerunt, cum celebri parentis, & omnium bonorum, quos ille casus turbauerat, gratulatione. His insui potest alterius factum, qui uxori bis venenum frustra propinauit, cumque parum prospere succederet, aliud violentius iusserat condiri; cuius animum noster alio condidit iure, nam ad confessionem prius, deinde transtulit ad pacis pharmaca amiciora. Quidam mulierem diuturno habuerat pellicatu, quam (vt Veneris initia solent in martem immigrare) grauitè postea vulneribus admutilauit: Ocyus subuenere nostri, & corpori simul atque animo medentes, in charitatis sedulæ admirationem multos conciuerunt. Cruenta duorum fratrum rixa, & persimilis inter alios ob lethale vulnus concertatio, nostro consilio deferbuit. Extinctæ seditionum flammæ in Magistratuum causa, quibus nisi opportunum remedium aduigilaret, vniuersa flagaret Ciuitas. Cum enim eo ventum esset periculi, vt dicta iam sententia, aliqui primates magistratu essent exuendi; curatum à nobis, ne tanta iniuria eorum animi irritarentur; cum victurum semper esset in pectoribus quod præsens casus inureret: itaque primum factum, tentauit mutare nemo. Denique ciuibus & Episcopo grata est nostrorum opera; Hic vellet vt decisiuo suffragio parochorum approbationem clauderemus, in quo tamen nec latum vnguem à nostri instituti ratione secedimus. Casuum schola varijs quondam turbata concionibus,

nibus,

nibus, multos nunc excipit auditores.

COLLEGIUM BRACHARENSE.

BRACCHARAM mors tetigit Patrum duorum raptu, qui spiritualium coadiutorum gradu continebantur. Ex eis P. Antonius Morenius triginta & sex annos, P. Emanuel à Couto quadraginta in Societate consumpsit: ad quorum vitam, si reliqui se confessarij componant, celo numerum, viuentibus sui augebunt desiderium. Decem ingenio, & indole florentes in Societatem assumpti. Vnius constantiam prodidit longa cū propinquis conflictatio, quibus vt suboluit, quod moliebatur iuuenis, nunc minis, nunc pollicitationibus versantes, illum reluctan-tem ad patriam transtulerunt. Hic tamen cuius animo Societas infederat, fuga se abripiens ad nos tranfuolauit, testatus in ea pugna scutum abijcere sibi fore pulchrum, effugere in primis gloriosum.

VIRGO nobilis cum inclementius, quam par erat, haberetur à parente, illius domum deseruit, in quam iterum redijt; actumque cum parente vt liberali, & propitio deinceps in illam vteretur animo. Magna vis pecuniæ à falsis dominis restituta. Centenos vicanos aureos quidam: ducenos quinquagenos alius: ter centum, & octoginta tertius reddidit, cum tabulis quas apud se asseruari abiurabat.

CONIVGES pacati: in amiciorem animum se collegit vxor, quæ tanto mariti tædio nauseabat

bat

bat, vt diceret malle se Acherontem, quam illius domum incolere. Cum gymnasijs summam Collegio affigamus manum: numero florent, & diligentia, hi præcipue, qui sub Virginis patrocinio merentur stipendia.

COLLEGIUM BRIGANTINUM.

BACCHANTES in vrbe morbos nostri quo potuere studio placauerunt, nunc distributis eleemosynis, nunc Confessionibus. Omnes extremæ ducunt felicitatis, sui morientis lectum à nostris hominibus obsideri. Illud esto communis beneuolentiæ argumentum. Cum in concione dicacior quidam nostrum institutū dentatis verbis carperet, auditorum in se concitauit iracundiā, qui in eundem exarsere irritatis crabronibus sæuiores; nostrumque ordinem tot extulere laudibus, vt pudor scribenti submittat frænos. Virginis sodales prælucent omnibus. In Catechismo non Elementares tantum pueri, sed casuum etiam auditores honori ducunt, de Christianis rudimentis dissertare. Adolescens sibi ex generis claritate, & propinquorum multitudine nimium arrogans, cum alio ferebat iocos, iurgijs deinde, ac fustibus irritauit. Huius consanguineos commouit dolor, & odijs æque, ac telis instruxit. De vita actum foret, nisi nostrorum monita, ad alterius pedes supplicem iniuriarum autorem demitterent. Parem sortita fuit exitum, trium fratrum in partiendis paternis hereditatibus dimicatio, nam duo maiorem natu verbis & gladijs concidentes,

dentem, ad nostrum Collegium vt asylum profugere: atrocioſiorem vero cauſam parabat, quod læſus ille inter magiſtratus cenſebatur, ſequē ad iudicem ferebat recta: tum Noſter eleganti fabrica illius impetum compreſſit, illi ſe præſtans obuium, & rixæ quodammodo ignarum, furori primum indulſit, poſtremo ad concordiam illexit.

COLLEGIVM AN- GRENSE.

AD inferiores inſulas Fayalem, Picum, & D. Georgij, facta à duobus ſacerdotibus expeditio; feſtiuis vbique cymbalis, & confertæ in globos multitudinis vocibus excipiebantur. Magiſtratus, & Miſericordiæ ſodales obuiam egreſſi, qui non poſſent noſtra ſubmiſſione inhiberi. Licet noſtrorum hoſpirium apud ſe multi ambirent, Miſericordiæ prælata eſt domus, in quam ſolam ab Anglicis prædonibus nihil præteritis annis ſæuitum fuerat. Vulgares confeſſiones bis millenas exceſſerunt, centum vitæ totius ſordes exhaufere.

PRÆFECTVS Inſulæ odium oblitterauit, quo inſtigatus virum è Summatibus in vincula deuoluerat, quod ad belli præluſionem accitus, imperium detrectarit, & geminos illius filios acerba vexarit obtrectatione. Siluit noſtrorum auctoritate, tumultus certantium è Miſericordiæ fano hominem auellere, qui irruentem in ſe aduerſarium lethali iectu tranſuerberauit. Confeſſus vterque ſe flagitijs elauit. Hic vero, cui vulnus eſt inditum, intra tres dies, impunitate hoſti conceſſa, obiit, & vno tantum dolore diſtractus, quod con-

fan-

sanguinei multarum essent tragediarum auctores.

FLORENTEM genere Virginem ludificatus adolescens, matrimonium abnuebat, nã facultates ampliores propinquorũ illius inhiabat, quas obfirmata cunctatione tentabat aucupari; quin sæpe à nostris conuentus animũ ad nuptias appelleret, aut ab infano amore diduceret. En nocte quadam ad explendã libidinẽ se volutans, in mediõ cursu, graui telluris motu concutitur, & horrendas sibi laruas, portentosaq; instare vidit terriculamenta, quę eundem domum repulere; vbi virium atq; animi labefactatio linguã multo tempore præligauit: post multũ spatij anima redijt, sed non animus; Nam veterem in scelere conformitatem sectabatur; donec subactus omnino nostris vocibus, nuptias admisit, & integram recuperauit sanitatem.

M I S S I O C A P I T I S V I R I D I S.

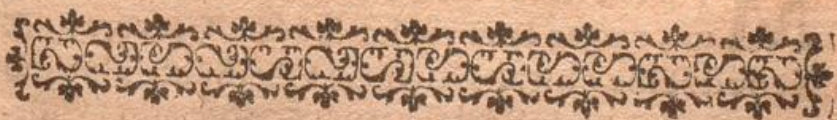
INTER Insulas, quæ Athlanticum oceanum conferunt, antiquis notas per caliginem, illæ numerantur, quæ quartumdecimum gradum ab æquatore distant, Plinio dictæ Gorgades. Earum præcipua à Capite viridi nomẽ vsurpauit: Lusitanę ditioni paret, & totius Guineę commercijs nobile reddit emporiũ. Rex Catholicus inde vberiora cęlo, quã sibi vectigalia reddi præoptans, P. Nostrø Generali pergratũ sibi fore significauit, si aliquos è nostris illuc, ad curandũ spirituales Lusitanorum, & Incolarum quęstũ transmitteret. Quatuor expediti, quos P. Baltazar Barrerius affectæ ætatis, sed non animi, quę multos annos sibi commodum

modū experta fuit sedes Angolana. Quinto supra decimum die, postquam soluerunt Olisipone, in eam Insulam appulere, tanta semper vsi tranquillitate, vt nec vela leniter inflectere minima turbatio subegerit. Insigni omnium, in plausum ac latitiam, consensu excepri, solidam in primis voluptatem Prætori Regio obiecere, qui nostris liberalissimum, & congruentem cum generis claritudine, animum, exporrexit. Aliquam tamen substructionē dēmon excogitauit, qua gaudium publicum contaminaret. Nam præterquam quod Olisipone in nauigij possessorem se tot hostes exponmpserūt, vt pessum daretur penitus, nisi nostrorum vigilantia obstitisset: in portu ipso non multum abfuimus à naufragio. Sub vesperum subitò, imbribus, ventisque sæuiantibus, tempestas ingruit, quæ sic deinde turbinibus mare incitauit, vt afflictum ad cautes nauigium, è continenti Guinea recens aduectum, mira celeritate deuorauerit. Mox ex octonis quæ in portu alligabantur, infertum mercibus Myoparonem, vehemens concussio vadis allisit; alijque fallentibus anchoris, qua ventus impellebat, agebantur. Celeriter nostri se in terram exonerarunt, mirumque fuit celocem fluctibus nō opprimi, quod multos tetigit infortunium. Ergo illi myoparones nostrorum nauigio incumbentes, illud tribus anchorarijs funibus, rostro, ac rudentibus euerterunt, & cautibus ad eò propinquum applicuere, vt spe caduca, nauæ sibi in terra per fugium quæsiuerint. Etsi spectaculi fœditas nostrorum animos commoueret, ab spe tamen minime deturbauit, quippe qui tenerent, Sanctorum ossibus, quæ in nauigio deportabant, illius commissum esse gubernaculum, nec falso fuere animo:

mo : Ex ipsis scopulis erumpens fluctue decumamus, nauigium in placidam transmouit stationem, quo miraculo in spem inducti nautæ, in ipso tempore subuenere. Hunc dolorem excepit alius. Adolescens nostrorum socius, maceratū infausta ligni contusione caput è naui extulit; sed Deo annuente salutem cum terra simul vidit, quæ benigna est & clemens admodum, capitis vulneribus. Indictus est in primam diem dominicam Catechismus, ad quem incredibili alacritate, omnes confluxere. Festo symphonicorum, & tibicinum concentu decursa fuit ciuitas, Prætor, ac Prouisor, qui vicem Episcopi fungitur, comitantibus. Tanto reddebantur omnes gaudio delibuti, vt nihil vererentur magis, quam ne regionis facies nostris non probaretur. Dies alius locandis sanctorum Reliquiis præfixus; Magistratus omnem instruere apparatus, quem Lusitanæ vrbes, antiquo more, in maiori sacrosanctæ Eucharistiæ solemnitate præferunt: plateæ odoribus, aulæis, ac tæpibus ridere: ciuitas personare cantibus, cymbalis, & tormentorum reboatu; infinita vndique multitudo glomerari. Nunquã tot ibi mortales simul visos affirmatur. Cum in Misericordiæ templum pompa coacta esset, ilico dimitti multitudinem oportuit, ne tumultuario concursu obruerentur; qui certatim ad oscula Reliquijs imprimenda anhelabant. In nos adoleuit amplius beneuolentia, postquam è concione monuimus, vt nobis ad suam æque, ac seruitiorum salutem vterentur. Nunc de Regione carptim aliquot delibabo. Insula decem atque octo leucas in longitudinem porrigitur, latitudo in nouenas funditur. Sterilis & confragosus è mari prospectus videbatur; asse-

runt

runt tamē indigenę nil posse fingi auctēnius, postquam tellurem pluuię irrigarint: quarum initium mense Iulio, quo nostri sunt illò delati. Amœnitatis index fuit vicinum flumen, multis arboribus vtrique ripa vestitum, quod potest cum gratissimo totius Lusitanię contendere. Graue cælum quondam fuit, sed redditum mitius, postquam perflare cęperunt fauonij; gleba ditissima sacchari, dactylorum, palmarum, & eorum fructuum, qui vel in America, vel in Europa laudatissime proueniunt. Vilissima est rerum omnium annona: Vitulus simplici aureo, bos duplici ad summum constat. Gallinę syluestres ac domesticę, putescunt multitudine. In Guineam transuolare quamprimum nostri maturabant, ni callentes locorum homines dicerent, eos conatus celerem mortem accersere, si vellent immigrare, priusquam imbrium rigor mitesceret; quo silente, se conferent ad explorandam regionem, & Regum barbarorum mores perdomandos, eorum maxime, qui Montes incolunt à Leænæ nomine appellatos: hi enim cum adhuc Mahometana peste non sint infecti, cutis nigredinem, vt auguramur, candido Euangelij colore dealbabunt.

P R O V I N C I A
T O L E T A N A.

V E R S A N T V R in hac Prouincia Socij sexdecim supra quingentos, in sedes duodeviginti distributi; è quo numero Sacerdotes sunt
cen-